

Павленчик Н.Ф., д.е.н., професор

Павленчик А.О., к.е.н., доцент

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського*

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Уже 14 місяців, як українці героїчно боронять свою незалежність та волю на усіх фронтах: військовому, економічному, соціальному, освітньому та ін. Для економіки України нинішня ситуація стала ще одним масштабним та критичним викликом після всесвітньої пандемії. Значна частина виробничих підприємств змушені були зупинити свою діяльність, що, на рівні із війною, зумовило збільшення кількості безробітних, послаблення стійкості державних фінансів, інфляцію національної валюти, кризу економічної системи загалом. І навіть в таких умовах бізнес тримається, намагається не просто вижити, а й продовжувати свою діяльність, впроваджувати інноваційні технології та підвищувати свою інвестиційну привабливість.

В Україні, сформувалася суттєва відмінність у підходах інвестиційної діяльності між відносно невеликими виробничими суб'єктами і великими підприємствами. У навіть нестабільних економічних умовах великі підприємства можуть здійснювати масштабні інвестиційні програми, пов'язані з придбанням дорогих, у тому числі з-за кордону, високопродуктивних засобів, тоді як інвестування коштів малого та середнього бізнесу спрямовується в основному на придбання відносно не дуже дорогих малопродуктивних машин. Потенційний інвестор з метою отримання в подальшому великих прибутків може дозволити більший ризик, вкладаючи кошти у масштабне виробництво, ніж здійснювати інвестування невеликих фірм, де ризикованість є дуже високою і може призвести до втрати всього капіталу [3, с. 164]. Малим підприємствам завжди бракує коштів навіть на обслуговування власних потреб, вони мають обмежений доступ на ринок капіталів, а їхня потреба у грошових ресурсах значно перевищує пропозицію з боку грошово-кредитних установ [3, с. 164].

Щоб залучити інвестиції, малому підприємству потрібно вступати в конкурентну боротьбу за фінансові ресурси з іншими підприємствами, і насамперед з великими, на загальноприйнятих принципах здорової конкуренції, тоді як незначний їх рівень виробництва, невисока якість продукції через неспроможність запровадження інноваційних технологій, нових видів продукції та низька економічна ефективність у цілому не забезпечують їм економічну безпеку та конкурентоспроможність.

До початку повномасштабної війни та пандемії Covid19, основними чинниками, що стримували активність іноземних інвесторів в Україні були: корупція; складна система оподаткування; відсутність державної політики сприяння зовнішнім інвестиціям та нормативно-правової бази врегулювання та страхування грошових надходжень (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка інвестиційної діяльності в Україні, млрд грн*

Показники	Роки		2021р. до 2019р., %
	2019	2021	
Капітальні інвестиції, всього	624,0	538,6	86,3
у тому числі: з коштів держбюджету	30,8	48,5	157,5
з коштів місцевих бюджетів	56,5	44,2	78,2
з власних коштів підприємств	408,3	362,7	88,8
з кредитів банків та інших позик	35,1	26,7	76,1
з кредитів банків-нерезидентів	32,1	9,8	30,5
з коштів інвесторів-нерезидентів	4,8	0,8	16,7
з інших джерел	56,4	45,9	81,4

*Розраховано авторами на базі джерела [2].

З даних табл.1 бачимо, що так званий «ковідний» період значно вплинув на ділову активність бізнесу в Україні. За виключенням держбюджетних асигнувань, практично усі інвестиційні надходження, за досліджуваний період, скоротились. Примітним також є те, що іноземні інвестори скоротили обсяги інвестицій у 6 разів.

На даний час, усі грошові потоки, які надходять в Україну у вигляді фінансової допомоги, направляються перш за все на потреби ЗСУ, внутрішньо-переміщених осіб та соціальні виплати. Проте, частина спрямовується і на підтримку бізнесу, особливо релокованих підприємств. Так, протягом 2022 р. Міністерство економіки видало підприємцям понад 1,5 млрд грн, серед яких

найбільша сума – 958,66 млн грн – була взята представниками переробних підприємств у межах програми «Новий рівень». Гранти отримали 178 компаній. Майже вдвічі меншу суму – 542,7 млн грн – було надано тим, хто розпочинав бізнес з нуля. Таких виявилось значно більше – 2 319 учасників [1]. Як свідчать офіційні дані, в рамках програми релокації вже 678 українських підприємств перемістили свої потужності із областей, де тривають бойові дії, в більш безпечні регіони. З них 68% (467 підприємств) вже відновили свою роботу. Загалом 1732 компанії подали заявки через платформу цифрової взаємодії для допомоги в релокації [6].

Цілком обґрунтовано, що війна яка триває в Україні є основним негативним чинком, який стримує інвестиційну діяльність вітчизняних підприємств та формування інвестиційного клімату. Саме війна стримує й іноземних інвесторів. Проте, гроші на підтримку української економіки потрібні зараз, як ніколи.

За таких умов виникає нагальна потреба втручання держави в регулювання інвестиційних процесів. Сутність державного регулювання інвестиційних процесів полягає в пошуку й застосуванні дієвих важелів і методів державного впливу на створення й забезпечення сприятливих умов активізації та покращання надходжень інвестиційних коштів, а з іншого боку – регуляторні дії держави мають слугувати впливом на ділову активність фізичних і юридичних осіб, спрямовану на піднесення економіки країни, підвищення життєвого і соціального рівня населення у воєнний та, особливо, післявоєнний період.

Одним із вагомих кроків, який зробив в напрямку залучення іноземних інвестицій український уряд, стала співпраця Багатостороннім агентством з гарантування інвестицій (MIGA). Результатом співпраці є домовленість про проект по страхуванню інвестицій на 30 млн доларів. Механізм гарантування інвестицій базується на тому ж принципі, що і випуск страхового полісу. Інвестор, що захоче здійснити інвестицію в Україну, може придбати такий страховий поліс, і в разі форс-мажору агенція, як страхова компанія відшкодує йому витрати. В рамках цього механізму інвестори можуть застрахувати до 90% ризиків та відшкодувати свої потенційні збитки [4].

Після здобуття перемоги у повномасштабній війні, Україна може стати найпривабливішою у світі країною для інвесторів, а іноземні вкладення –

основним фінансово-матеріальних джерелом її відновлення та відбудови. Для забезпечення інноваційного розвитку підприємств держава повинна стати проводирем і гарантом розвитку їх технологічного потенціалу, промоції інновацій, вдосконалення досліджень за допомогою сучасних технологічних систем комунікації, розвитку професійного навчання і підвищення кваліфікації персоналу. Стратегія економічного розвитку підприємств на основі впровадження інноваційно-технологічних заходів на перспективу повинна узгоджуватися з урегулюванням прояву дії всіх чинників, за сприяння яких формується ефективність новацій. Для покращення інвестиційної привабливості необхідно на державному рівні суттєво поліпшити інвестиційний клімат у державі на макро- і мікроекономічному рівнях, створюючи належні умови, щоб зменшити інвестиційний ризик.

Список використаних джерел

1. Гроші на бізнес: як українці господарюють на державні гранти : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3694421-grosi-na-biznes-ak-ukrainci-gospodaruut-na-derzavni-granti.html> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Державна служба статистики : веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2023).
3. Інвестологія : наука про інвестування : навч. посіб. / [Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. та ін. / за ред. С. К. Реверчука. – К. : Атіка, 2001. – 264 с.
4. Мінекономіки запроваджує декілька механізмів залучення інвестицій у співпраці з MIGA та Світовим банком: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-zaprovadzhuie-dekilka-mekhanizmiv-zaluchennia-investytsii-u-spivpratsi-z-miga-ta-svitovym-bankom> (дата звернення: 15.04.2023).
5. Павленчик Н., Павленчик А. Соціальні негативи у контексті інновацій в аграрній сфері // *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір*. Одеса: Фенікс, 2017. С. 195-200
6. Програма з релокації триває: у більш безпечні регіони переміщено майже 680 підприємств: веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/v-kabmini-nazvali-kilkist-peremishchenih-pidpriyemstv-novini-ukrajina-11905716.html> (дата звернення: 15.04.2023).